

Egy úri szabó és kétszer száz tű hossza

Hubert Éva: Édesapánk hanyattatásai 1934-ben és 1944/45-ben (12. rész)

Édesapánk, Huber (későbbi névmódosítással: Hubert) Mihály (1909–1972) Szenttamáson született, a családja később Zentára költözött, és itt ismerkedett meg majdani feleségével, Nagy Matilddal, az édesanyánkkal. 1934-ben, úri szabó lévén, zágrábi jó munka reményében gyalog indult el Zentáról Zágrábba. Szüleink 1939-ben már Zentán voltak, itt született meg László fiuk, a bátyám (1939–2011). Valószínű, hogy frakkot és szmokingot a háborús években sem kellett varrni, így úri szabó apánk gondnok és házi szabó lett a leventeparancsnokságon. 1944 októberében indult újra megjárni a száz tű hosszát, s erről naplóban (3 füzetben) számolt be.

VII. Új lakásban

Lassan elmúlt október, és eljött november elseje, mindenszentek ünnepe. Vajon vittél-e virágot anyám sírjára? Anyám! Ezen az éjszakán álmodtam vele is: távozni akart mellőlem, és én sírva kértem, hogy maradjon... Minden, minden az otthont juttatja eszembe, az álmok, az utcák, a természet, minden... Templomban voltam. Előttem a padban ült egy lefátyolozott nő és egék! Mellette az én kis Lacikám..., majdnem felkiáltottam: ezek ők! Éppen olyan kis vörös hajú fiú volt, mint az én kisfiam. Délután felmentünk a kálvária hegyére, és a szép napsütésben

Ma, 14-én leesett az első hó.

Elhatároztuk, hogy megnyitjuk a rendőrségi szabóműhelyt, melyet én fogok vezetni. Így néhány pengő keresethez is juthatok, gyakorolhatok, és közben egy-egy időre megfedelkezhetek erről a bús helyzetről.

A tegnapelőtti havas, majd esős idő után mára, 16-ára derült, szép idő lett, és jómagam is jobb kedéllyel dolgoztam át a napot. Ma utánajártam a varrógépek a pénzügyőrségnél, s ha igaz, holnap megkapom, és megindul a műhely. Délután Deák detektívnél voltam fát összerakni, másfél órai munkáért kaptam 5 pengőt. (...)

Tegnapelőtt, 19-én újból moziban voltam, tegnap pedig én és a szekszárdiak átéltek az első bombázást. Kb. este 9 óra lehetett, amikor minden riasztás nélkül egyszerre csak egy nagy detonáció, mintha az előttünk levő téren robbant volna, utána a második, majd a harmadik... A villany kialszik, sötétség, az asszonyok sivalkodnak, sírnak, jajgatnak, futnak le az emeletről. Lent nagy nehezen megnyugtatjuk őket, és mivel több bomba nem esett, újra felmegyünk az emeletre, és az átélt izgalom hatása alatt lefeküdni készülünk, persze alvásról szó sem lehet. Később kiderült, hogy egy ellenséges gép zavarólag dobálta le bombáit Szekszárdra, mert az elsötétítés igen gyér volt, és ő a fény csábhatására bombázott. Általában itt a nép feygelmezetlen a riadó alatt, sétál, járkál, tekinget, nem úgy, mint Zentán. *(Leírja lakhelyük, az iskola környékének főbb hivatali épületeit.)* Elképzelhetitek rémületünk és féltelmünk jogos voltát, még ha azt is hozzávesszük, hogy pince sincs az épületben. Éjfél után negyed 1-kor újból két bomba esett, az egyik robbant, a másik bedöglött – most rendőreink őrzik. Ezen az estén gondoltam először a halálra. Istenem, ha meghalnék, mielőtt hazaérnék és meglátnálak benneket... Vagy ti nem élnétek már...

Erősen soroznak, és én is már ott tartok, hogy önként jelentkezem. Gép még nincs, a műhely is áll. (...)

gyönyörködtünk Szekszárd fekvésében, miközben hallgattuk a Baja felől jövő ágyú- és aknavetődörgéseket...

November 8-án leköltöztünk a központba, egy iskolába, közel a kapitánysághoz, ahonnan – most már bízom – utunk csak egy lehet: Zenta. Mióta itt vagyunk, két dolog az, ami lefoglal: a munka és az unalom. Vagy dolgozom, s ilyenkor felejttem a jelent, vagy unatkozom, és olyankor minden gondolatom haza száll, és tépelődöm sorsomon. Vasárnapként eljárak a templomba, délután pedig a moziba. Odahaza egyik helyre sem mentem szívesen. De ez is feledtet. (...) Egy hónapja vagyunk itt, és azóta már háromszor voltam moziban. Olcsóbb, mint Zentán. *(Leírja, hogy milyen filmeket látott, és mennyibe kerül egy jegy.)*

Tegnap, 13-án voltunk a rendőrségi raktárban, és kaptunk egy-egy pár csizmát és egy nadrágot a konyhafőnökkel együtt. Most már van egy pár magas szárú cipőm, melyet Tóth őrmestertől kaptam, egy nadrágot, melyet Szekerestől kaptam, és most egy pár jókéjú, fess csizmám! *(Részletezi, hogy kik azok, akikre számíthat, akikkel osztoznak mindenben. Jóakaróitól kapott egy inget és alsónadrágot is, hogy legyen váltóruhája, hiszen ő csak egy-két napra jött el Zentáról.)* Ha már itt tartok a kapott dolgoknál, és az adakozókról emlékezem meg, újból és újból meg kell említenem Péter Sándort, aki olyan sűrűn hozza fel Lacikát, mint „kis haverját”, hogy őszinte barátom lett bánatomban itt.

VIII. Az utolsó szekszárdi napok

Vége sok utánajárással november 22-én megkaptam a varrógépet saját nevemre. Persze rögtön megrohantak a rendőrök, kinek ez, kinek az volt sürgős – de cernám nem volt. Újból szaladgálás: rendőrkapitányság, ipartestület, nyilas párt... Vége ígéretet kapok, hogy 27-én lesz cerna. Azon a héten csak javítgattam, és egy rendőrségi tisztviselőnőnek varrtam egy női nadrágot esetleges menekülésre. Csak nevettem rajta! Még mindig menekülni akar, mikor már mi teljes nyugalomban élünk?! Hej, de korai volt a nevetésem!

26-án ismét voltam moziban. Este jött a hír, hogy az oroszok átkeltek a Dunán Mohácsnál. Persze nagy izgalom, tervezgetés. Hétfőn, 27-én elrendelték Szekszárd kiürítését. Pakol a megyeháza, a kapitányság.

Kedden, 28-án nagy lőtás-futás a városban. Megszűnnek a jegyek. Lisztet zsákszámba lehet venni, a cipőüzletek kiárusítanak, a zsidó holmit fej nélkül adják boldog-boldogtalannak... Délután kocsioszlopok állnak az utcákon indulásra készen. Újabb hír: az oroszok átjöttek Báticaszéknél is a Dunán, az pedig Szekszárdtól 28 km. Délután 5-kor jön a rendelet: a rendőrségi csomagok és a hozzájuk tartozó személyzet útnak indulnak, de a rendőrség védeni fogja a várost, 18 és 60 év közötti férfi nem hagyhatja el.

A konyha kap délután 6-kor 3 kocsi. Már lövöldözés közepette pakolunk fel minden konyhai felszerelést, majd kapunk egy „nyílt rendeletet”, hogy elhagyhatjuk a várost. Este 8 órakor nagy ágyúdörejek, robbanások és lövöldözés közben nagyon nehéz szívvel elhagyjuk Szekszárdot, ahol 6 hétig békés, mondhatnám nyugodt életet éltünk. Útirány: Tolna megye, Tamási. A három kocsival indulunk útnak. Az elsőn Kupecz Jenő konyhafőnök és én, a másodikon Tornai tiszthelyettes és vitéz Farkas tiszthelyettes neje, a harmadikon Elekes Márton rendőr, Gizi néni, a konyhavezető és Farkas th. leánya, Sarolta.

(Folytatjuk)